

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
«Қазгидромет» РМҚ
Ақтөбе облысы бойынша филиалы

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ

Шілде 2025 жыл

Ақтөбе, 2025 жыл

	МАЗМҰНЫ	Б.
	Алғысөз	3
1	Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері	4
2	Ақтөбе қ. атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	4
2.1	Ақтөбе қаласының эпизодтық деректері бойынша атмосфералық ауаның жай-күйі	6
2.2	Хромтау қ. атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	6
2.3	Қандыағаш қ. атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	7
2.4	Шубаршы а. атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	8
2.5	Кеңкияқ а. атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	9
3	Жер үсті суларының сапасы	12
4	Радиациялық жағдай	13
5	Жауын-шашынның химиялық құрамы	13
6	Топырақтың ауыр металдармен ластану жағдайы	14
	1 қосымша	15
	2 қосымша	19
	3 қосымша	22
	4 қосымша	23

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень «Қазгидромет» РМК Ақтөбе облысы бойынша филиалы жүргізген жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень мемлекеттік органдарды, жұртшылықты және халықты Ақтөбе облысының аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы хабардар етуге арналған және Қазақстан Республикасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау, ластану деңгейінің үздіксіз өзгеру тенденциясын ескеру үшін қажет.

Атмосфералық ауа сапасын бағалау

1. Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері

Аймақтағы ауаның ластану деңгейін негізінен ірі кәсіпорындар анықтайды: «СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ, «ҚазақойлАқтөбе» ЖШС, «Ақтөбе ферроқорытпа зауыты» және ДКБК АҚ «ТҰК Казхром» филиалдары, «Интергаз Орталық Азия» АҚ, «Ақтөбе ӨЭМ» АҚ, «Ақтөбе ЖЭО» АҚ. Стационарлық көздерден шығарындылардың жалпы көлемінің ішінде ілеспе газды жағу шығарындыларының үлесі 11,67 мың тоннаны құрайды. Алау қондырғыларынан шығатын барлық шығарындылардың 97% -ы 3 мұнай мен газ өндіретін және қайта өңдейтін кәсіпорындардың үлесіне тиесілі: «СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ, «ҚазақойлАқтөбе» ЖШС және «Аман Мұнай» ЖШС.

Сонымен қатар, жылжымалы көздерден шығатын газдар Ақтөбе облысындағы ауаны ластайтын негізгі заттардың бірі болып табылады.

2. Ақтөбе қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Ақтөбе қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 6 бақылау бекетінде, оның ішінде 3 сынаманы қолмен іріктеу бекетінде және 3 Автоматты станцияда жүргізіледі (1-қосымша).

Жалпы қала бойынша 14 көрсеткішке дейін анықталады: 1) қалқыма бөлшектер (шаң); 2) РМ-2,5 қалқыма бөлшектер; 3) РМ-10 қалқыма бөлшектер; 4) күкірт диоксиді; 5) көміртегі оксиді; 6) азот диоксиді; 7) азот оксиді; 8) күкіртті сутек; 9) формальдегид; 10) хром; 11) бензол; 12) этилбензол; 13) толуол; 14) ортоксилол.

1-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және әрбір бекетте анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

1-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	қолмен іріктеу	Авиақалашық 14, әуежай ауданы	қалқыма бөлшектер (шаң), күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот оксиді, азот диоксиді, формальдегид, хром, күкіртті сутек, бензол, этилбензол, толуол, ортоксилол.
2		Белинский к-сі 5, Жилгородка ауданы	
3		Ломоносов к-сі 7, ТЖ вокзалының ауданы	
4	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Рысқұлов к-сі, 4, Шанхай ауданы	көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, күкіртсутек
5		Есет батыр к-сі, 109	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, күкіртсутек
6		Жанқожа батыр к-сі, 89, Құрмыш ауданы	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, көміртегі оксиді

Ақтөбе қаласында стационарлық бақылау бекеттерінен басқа жылжымалы экологиялық зертхана жұмыс істейді, оның көмегімен ауа сапасын өлшеу

облыстың 3 нүктесі бойынша 7 көрсеткішке қосымша жүргізіледі: 1) қалқыма бөлшектері (шаң); 2) күкірт диоксиді; 3) көміртегі оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) күкірт сутегі; 7) формальдегид.

2025 жылғы шілдедегі Ақтөбе қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауа сапасы ластанудың "жоғары" деңгейі ретінде бағаланды, ол СИ=9,4 (жоғары деңгей) №3 бекетте күкіртсутек бойынша және ЕЖҚ=7% (көтеріңкі деңгей) №3 бекетте күкіртсутек бойынша анықталды.

* БҚ 52.04.667-2005 сәйкес егер СИ және ЕЖҚ әр түрлі градацияларға түскен жағдайда атмосфералық ауаның ластану дәрежесі ең үлкен мәні бойынша бағаланады.

Атмосфералық ауаның ластануына күкіртсутек (бір айдағы асып кетулер саны: 148), азот диоксиді (бір айдағы асып кетулер саны: 1) негізгі үлес қосады.

Күкіртсутектің ең жоғары бір реттік шоғыры – 9,4 ШЖШ_{м.б.}, азот диоксиді – 1,2 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Жоғары ластану (ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

2-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.р.} асу еселігі		%	>ШЖШ	>5 ШЖШ
г. Ақтобе								
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,0069	0,0463	0,1000	0,2000	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-2,5	0,0013	0,0371	0,0014	0,0088	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-10	0,0014	0,0237	0,0015	0,0050	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0024	0,0481	0,0050	0,0100	0,00	0	0	0
Көміртек оксиді	0,4925	0,1642	2,9457	0,5891	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,0220	0,5510	0,2487	1,2435	0,02	1	0	0
Азот оксиді	0,0163	0,2712	0,2719	0,6798	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,0006		0,0752	9,4000	3,13	148	12	0
Формальдегид	0,0027	0,2669	0,0050	0,1000	0,00	0	0	0
Хром (+6)	0,0003	0,1962	0,0006		0,00	0	0	0
Бензол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0
Этилбензол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0
Толуол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0
Ортоксилол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0

2.1 Ақтөбе қаласының эпизодтық деректері бойынша атмосфералық ауаның жай-күйі

Ақтөбе қаласының атмосфералық ауасының жай – күйін бақылау жылжымалы зертхананың көмегімен 3 нүктеде жүргізіледі: №1 нүкте – Кирпичный а., №18 ОМ ауданы; №2 нүкте-Ясный а., 41 разъезд, №41 мектеп – гимназиясының жанында; №3 нүкте-Батыс 2, №64 ОМ ауданы.

Жылжымалы зертханада 7 көрсеткіш анықталады: 1) қалқыма бөлшектер (шаң); 2) күкіртсутек; 3) формальдегид; 4) азот оксиді; 5) күкірт диоксиді; 6) азот диоксиді; 7) көміртек оксиді. (3-кесте).

3-кесте

Атмосфералық ауа сапасын экспедициялық өлшеу нәтижелері

Анықталатын қоспалар	Батыс-2	
	№1 нүкте	
	мг/м ³	мг/м ³
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,0036	0,0120
Күкіртсутек	0,0049	0,6125
Формальдегид	0,0051	0,1020
Азот оксиді	0,0052	0,0130
Күкірт диоксиді	0,0057	0,0114
Азот диоксиді	0,0052	0,0260
Көміртек оксиді	2,0466	0,4093

2.2 Хромтау қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Хромтау қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Қала бойынша 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) күкіртті сутек.

4-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

4-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Горький көшесі, 9	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, күкіртті сутек.

2025 жылғы шілдедегі Хромтау қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауа сапасы ластанудың "көтеріңкі" деңгейі ретінде бағаланды, ол

күкіртсутек бойынша СИ=2,1 (көтеріңкі деңгей) және ЕЖҚ=1% (көтеріңкі деңгей) мәні бойынша анықталды.

Күкіртсутектің ең жоғары бір реттік шоғыры – 2,1 ШЖШ_{м.б.}. басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Жоғары ластану (ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 5-кестеде көрсетілген.

5-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.р.} асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Хромтау қ.								
Күкірт диоксиді	0,0028	0,0567	0,1183	0,2366	0,00	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,0605	0,0202	2,3378	0,4676	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,0012	0,0297	0,0349	0,1745	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,0011		0,0171	2,1375	0,54	12	0	0

2.3 Қандыағаш қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Қандыағаш қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Қала бойынша 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) күкіртті сутек.

6-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

6-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Ж. Жабаев көшесі 64 А	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, күкіртті сутек.

2025 жылғы шілдедегі Қандыағаш қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауаның ластану деңгейі *көтеріңкі* деп бағаланды, ол күкіртсутек бойынша СИ=2,3 (*көтеріңкі* деңгей) және ЕЖҚ=2% (*көтеріңкі* деңгей) мәні анықталды.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 1,8 ШЖШ_{м.б.}. күкіртсутек – 2,3 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік орташа шоғыры – 2,5 ШЖШ_{о.т.}.

Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖК астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 7-кестеде көрсетілген.

7-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бірреттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.} р. асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Қандыағаш қ.								
Күкірт диоксиді	0,0239	0,4781	0,2976	0,5952	0,00	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,0039	0,0013	0,9245	0,1849	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,0985	2,4616	0,3510	1,7550	2,42	54	0	0
Күкіртсутек	0,0025		0,0187	2,3375	2,33	52	0	0

2.4 Шұбаршы ауылының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Шұбаршы ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Ауыл бойынша 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) күкіртті сутек.

8-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

8-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Геолог көшесі 25Д	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, , күкіртті сутек.

2025 жылғы шілдедегі Шұбаршы а. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауаның ластану деңгейі *өте жоғары* деп бағаланды, ол күкіртсутек бойынша СИ=13,8 (*өте жоғары* деңгей) және ЕЖҚ=24% (*жоғары* деңгей) мәнімен анықталды.

Күкірт диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 4,9 ШЖШ_{м.б.}, күкіртсутек – 13,8 ШЖШ_{м.б.}, азот диоксиді – 1,3 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Күкірт диоксидінің ең жоғары бір реттік орташа шоғыры – 3,2 ШЖШ_{о.т.}.

Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖК астам):

*2025 жылы 18 шілдеде күкіртті сутегі (10,4 – 13,8 ШЖШ) бойынша атмосфералық ауаның 10 жоғары ластану (ЖЛ) тіркелді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 9-кестеде көрсетілген.

9-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.р.} асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Шұбаршы а.								
Күкірт диоксиді	0,1603	3,2062	2,4268	4,8536	7,7061	172	0	0,00
Көміртек оксиді	0,0106	0,0035	1,5696	0,3139	0,00	0	0	0,00
Азот диоксиді	0,0279	0,6984	0,2512	1,2560	0,45	10	0	0,00
Күкіртсутек	0,0094		0,1106	13,8250	24,4176	545	194	10,00

2.5 Кенқияқ ауылының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Кенқияқ ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Ауыл бойынша 3 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді.

10-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

10-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Алтынсарин көшесі 11 Б	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді.

2025 жылғы шілдедегі Кенқияқ а. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауаның ластану деңгейі **көтеріңкі** деп бағаланды, ол СИ=2,0 (**көтеріңкі** деңгей) және ЕЖҚ=2% (**көтеріңкі** деңгей) азот диоксиді бойынша мәні анықталды.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 2,0 ШЖШ_{м.б.}, күкірт диоксиді – 1,1 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Азот диоксидінің ең жоғары бір реттік орташа шоғыры – 2,1 ШЖШ_{о.т.}.

Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖК астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығыжәне асып кету жағдайларының саны 11-кестеде көрсетілген.

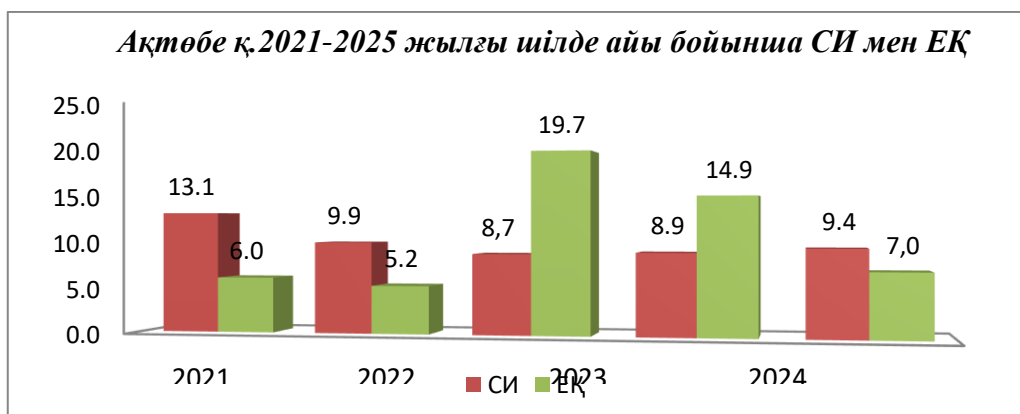
11-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орта ша шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.р.}		
	мг/м ³	ШЖШ о.т. асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.} р. асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Кенқияқ а.								
Күкірт диоксиді	0,0086	0,1730	0,5501	1,1002	0,09	2	0	0
Көміртек оксиді	0,3146	0,1049	1,1433	0,2287	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,0826	2,0647	0,3890	1,9450	2,33	52	0	0

Қорытындылар:

Соңғы бес жыл ішінде шілде айы бойынша ауаның ластану деңгейі келесідей өзгерді:

Кестеден көріп отырғанымыздай, шілде айы бойынша 2021 ж. ластанудың өте жоғары, 2022-2025 жылдары жоғары деңгейі тіркелді. Атмосфералық ауаның ластануына күкіртсутек негізгі үлес қосады.

Метеорологиялық жағдайлар

Бірінші және екінші онкүндіктерде тұрақты, антициклоналды ауа - райы байқалды, 35-37 градус қатты ыстық болды. Үшінші онкүндікте циклондар мен олармен байланысты фронтальды бөлімдердің өтуіне байланысты тұрақсыз ауа-райы байқалды. Онкүндікте найзағаймен жаңбыр жиі жауды, ҚҚ критерийлеріне жетті (28,9 мм – 26 шілде), солтүстік-батыс бағытта 15-16 м/с желдің күшеюі байқалды.

3. Ақтөбе облысының аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Ақтөбе облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 12 су объектісінің (Елек, Қарғалы, Ембі, Темір, Ор, Ақтасты, Қосестек, Ойыл, Үлкен Қобда, Қара Қобда, Ырғыз өзендері және Шалқар көлі) 19 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының 42 физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ₅, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар.

Ақтөбе облысының аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

3 кесте

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Параметрлері	өлш. бірл.	концентрация
	Шілде 2024 ж.	Шілде 2025 ж.			
			Хром(6+)	мг/дм ³	0,06
			Фенолдар	мг/дм ³	0,0012
Қарғалы өзені	-	4 класс (ластанған)	Фенолдар	мг/дм ³	0,0011
Ембі өзені	-	4 класс (ластанған)	Фенолдар*	мг/дм ³	0,0013
Темір өзені	-	4 класс (ластанған)	Фенолдар*	мг/дм ³	0,0014
			Фенолдар*	мг/дм ³	0,0014
Ақтасты өзені	-	4 класс (ластанған)	Фенолдар*	мг/дм ³	0,0012
Қосестек өзені	-	4 класс (ластанған)	Фенолдар*	мг/дм ³	0,0013
Ойыл өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Магний	мг/дм ³	23
			Сульфаттар		110
			Аммоний-ионы		0,58
			Мырыш		0,009
			Фенолдар	мг/дм ³	0,0015
Қара Қобда	-	4 класс (ластанған)	Фенолдар	мг/дм ³	0,0011
Ырғыз өзені	-	4 класс (ластанған)	Фенолдар	мг/дм ³	0,0012

* - бұл кластағы заттар нормаланбайды

2025 жылғы шілде айында Ойыл өзені 3 класқа жатады, ал Елек, Қарғалы, Ембі, Темір, Ор, Ақтасты, Қосестек, Үлкен Қобда, Қара Қобда, Ырғыз өзендері 4 класқа жатады.

Ақтөбе облысының су объектілеріндегі негізгі ластаушы заттар ОХТ, магний, сульфаттар, аммоний-ионы, хром (6+), мырыш, фенолдар.

2025 жылдың шілде айында Ақтөбе облысының аумағында ЖЛ жағдайы тіркелмеді.

2 Қосымшада тұстамалар шегінде су объектілерінің сапасы бойынша ақпарат.

4. Радиациялық жағдай

Жергілікті жердегі гамма-сәулелену деңгейін бақылау күн сайын 7 метеорологиялық станцияда (Ақтөбе, Қарауылкелді, Новоалексеевка, Родниковка, Ойыл, Шалқар, Жағабұлақ) жүзеге асырылды.

Ақтөбе облысында атмосфераның жер үсті қабатының радиациялық гамма-фонының орташа мәндері 0,04–0,19 мкЗв/сағ (норматив–5 мкЗв/сағ дейін) шегінде болды. Облыс бойынша орташа радиациялық гамма-фон 0,11 мкЗв/сағ құрады.

Ақтөбе облысының аумағында атмосфераның жер үсті қабатының радиоактивті ластануын бақылау Ақтөбе, Қарауылкелді, Шалқар метеостанцияларында көлденең планшеттермен бес тәуліктік ауа сынамаларын алу жолымен жүргізілді.

Ақтөбе облысы атмосферасының беткі қабатындағы радиоактивті түсулердің орташа тәуліктік тығыздығы 1,3-2,1 Бк/м² шегінде ауытқып отырды. Түсу тығыздығының орташа мәні 1,6 Бк/м² құрады, бұл шекті деңгейден аспайды.

5. Ақтөбе облысының аумағындағы атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамы

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 6 метеорологиялық станцияда (Ақтөбе, Аяққұм, Жағабұлақ, Мұгоджарская, Новороссийское, Шалқар) жаңбыр суының сынамасын алудан тұрды.

Жауын-шашындағы анықталған ластаушы заттардың концентрациясы шекті рұқсат етілген концентрациядан (ШРК) аспайды.

Тұнба үлгілерінде сульфаттар 21,26%, гидрокарбонаттар 33,81%, хлоридтер 12,60%, кальций иондары 12,52%, натрий иондары 7,92%, магний иондары 3,85% және калий иондары 3,05% басым болды.

Ең жоғары жалпы минералдану Аяққұм МС – 137,4 мг/л, ең азы – Жағабұлақ МС – 16,4 мг/л тіркелді.

Атмосфералық жауын-шашынның меншікті электр өткізгіштігі 24,8 мкС/см (Жағабұлақ МС) мен 209,0 мкС/см (Аяққұм МС) аралығында болды.

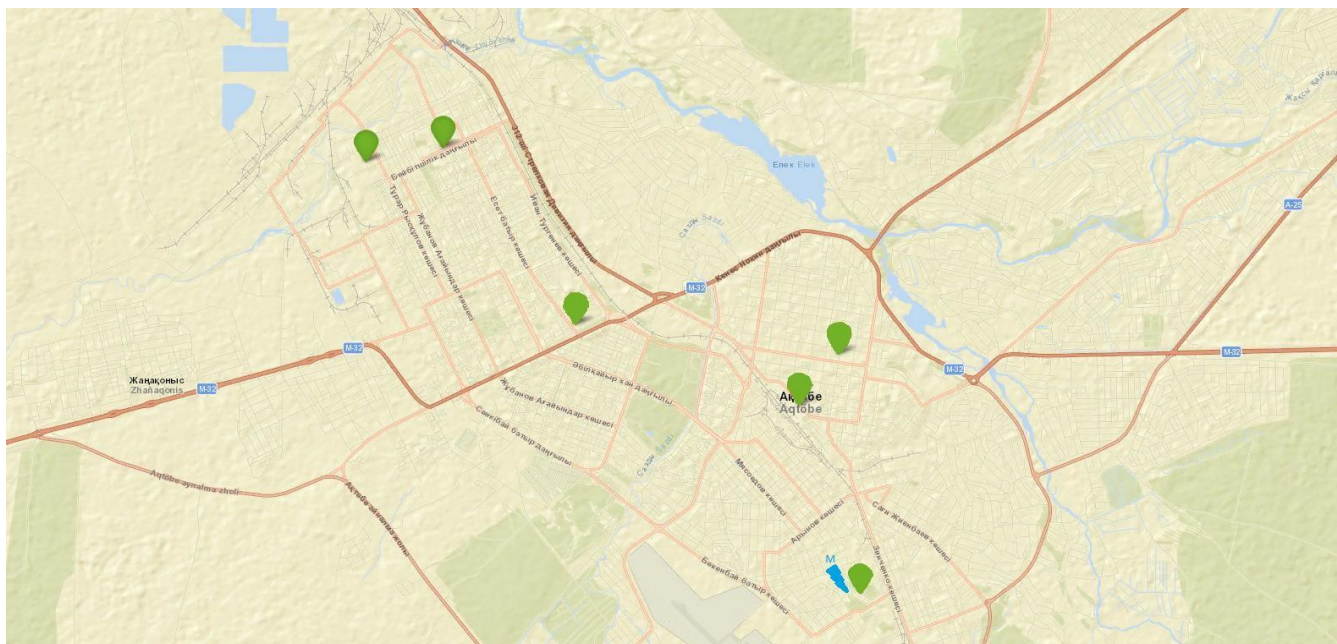
Жауын-шашынның қышқылдығы 4,68 (Ақтөбе МС) – 6,83 (Шалқар МС) аралығында.

6. Ақтөбе облысы бойынша 2025 жылғы жазғы кезеңіндегі топырақтың ауыр металдармен ластану жағдайы

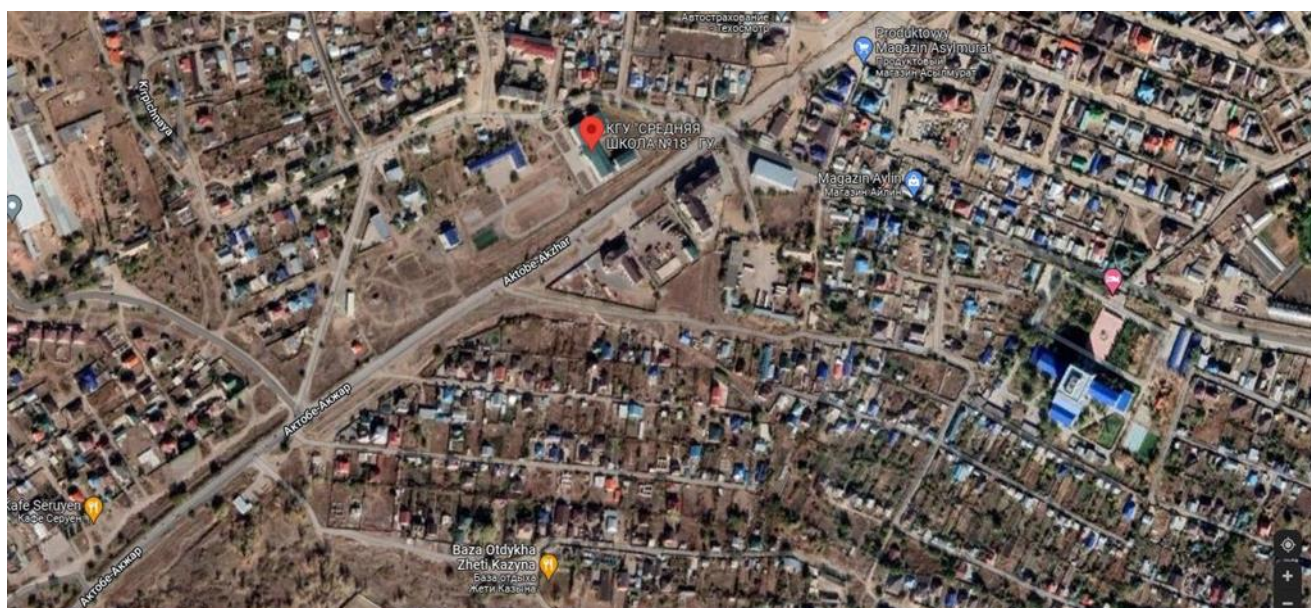
Жазғы кезеңде Ақтөбе қаласында топырақ сынамаларында мырыш мөлшері - 1,88 - 2,75 мг/кг, мыс - 0,31 - 0,4 мг/кг, хром - 0,12 - 0,225 мг/кг, қорғасын - 0,125 - 0,33 мг/кг, кадмий - 0,12 - 0,18 мг/кг шегінде болды.

Ақтөбе облысында іріктелген топырақ сынамаларында № 16 мектеп, Тургенев көшесі, авиагородка ауданы, Темір жол вокзалы ауданы, АЗФ зауыты ауданы мырыш пен мыстың мөлшері (рұқсат етілген ең жоғары концентрация) шекті рұқсат етілген концентрациядан аспайды, хром - 0,003 - 0,065 ШЖК, қорғасын - 0,001 - 0,026 ШЖК.

Барлық анықталған ауыр металдар норманың шегінде болды.

Ақтөбе қ. бақылау бекеттері мен метеостанцияның орналасу орындарының картасы

Қірпіштідегі іріктеу нүктесінің орналасу картасы

Яснийдағы іріктеу нүктесінің орналасу картасы

Ақтөбе қаласынан 4,5 км төмен, Жінішке өзеніне төмен құятын, жер асты суларының шығуынан 0,5 км жоғары.	4 класс	Фенолдар – 0,0012 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Ақтөбе қаласынан 20 км төмен, Георгиевка ауылынан 2,0 км төмен, жер асты суларының шығуынан 0,5 км төмен.	4 класс	Хром (6+) – 0,065 мг/дм ³ . Фенолдар* – 0,0012 мг/дм ³ . Фенолдардың, хромның нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Целинный ауылынан 1,0 км оңтүстік – шығысқа, Елек өзенінің сол жақ жағалауы.	4 класс	Хром (6+) – 0,055 мг/дм ³ . Фенолдар* – 0,0015 мг/дм ³ . Фенолдардың, хромның нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Қарғалы өзені	Су температурасы 19,9°C, сутегі көрсеткіші 7,96, судағы еріген оттегі 7,20 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,13 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	
тұстама Қарғалы ауылы, Ауылдың батыс бөлігінде Бұтақ өзенінің су келуінің оң жақ беткейінен 1 км төмен.	4 класс	Фенолдар – 0,0011 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Ембі өзені	Су температурасы 20,8 – 22,9°C, сутегі көрсеткіші 7,58 – 7,77, судағы еріген оттегі 7,96 – 7,98 мг/дм ³ , 1,06 – 1,18 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	
Жағабұлақ ауылы, Жағабұлақ ауылынан 1,0 км солтүстік-батыста.	4 класс	Фенолдар – 0,0011 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Саға ауылы, Ауылдан 1,0 км оңтүстік-батыста.	4 класс	Фенолдар – 0,0015 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Темір өзені	Су температурасы 20,8 – 21,2°C, сутегі көрсеткіші 7,98 – 8, судағы еріген оттегі 7,02 – 8,21 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,13 – 1,14 мг/дм ³ , барлық тұстамада иісі 0 балл.	
Покровское ауылы, Шелісай өзенінің су келуінің сол жақ беткейінен 400 м төмен.	4 класс	Фенолдар – 0,0013 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Ленинское ауылы, ауылдан 9 км төмен, Күлден-Темір өзенінің су сағасының сол жақ беткейінен 2 км төмен.	4 класс	Фенолдар* – 0,0014 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Ор өзені	Су температурасы 23,4°C, сутегі көрсеткіші 7,98, судағы еріген оттегі 6,60 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,12 мг/дм ³ , мөлдірлігі 21 см, иісі 0 балл.	
Бөгетсай ауылы, ауылдан 0,3 км төмен, Бөгетсай өзенінің құйылысынан 0,2 км төмен.	4 класс	Фенолдар – 0,0014 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Қосестек	Су температурасы 18°C, сутегі көрсеткіші 8, судағы еріген оттегі 7,12, мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,23 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	
Қос-Естек ауылы, ауылдың оңтүстік-батыс бөлігінде шамамен атауы жоқ су сағасының сол жақ беткейінен	4 класс	Фенолдар – 0,0013 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.

1 км жоғары, Таранғұл және Айтпай өзендерінің суы қосылған жерінен 2 км төмен.		
Ақтасты өзені	Су температурасы 16,5°C, сутегі көрсеткіші 8, судағы еріген оттегі 7,11 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,03 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	
Белогорка ауылы, ауыл шетінің солтүстік-шығыс беткейі, Ақтасты құрайтын Тересбұтақ және Тереңсай өзендерінің су қосылған жерінен 9 км төмен.	4 класс	Фенолдар – 0,0012 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Ойыл өзені	Су температурасы 23,8°C, сутегі көрсеткіші 7,98, судағы еріген оттегі 6,58 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,04 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	
Ойыл ауылы, ауыл шетінің солтүстік-шығыс беткейінде автожол көпірінен (белдемінен) 92 м жоғары.	3 класс	Магний – 23 мг/дм ³ . Сульфаттар – 110 мг/дм ³ . Мырыш – 0,009 мг/дм ³ . Аммоний-ионы – 0,58 мг/дм ³ . Мырыштың нақты концентрациясы фондық кластан асады. Магний, сульфаттар, аммоний-ионының нақты концентрациялары фондық кластан аспайды.
Үлкен Қобда	Су температурасы 22,2°C, сутегі көрсеткіші 8, судағы еріген 6,29 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,24 мг/дм ³ , мөлдірлігі 21 см, иісі 0 балл.	
Қобда ауылы, Новоалексеевка ауылының шетінен оңтүстік-шығысқа 1 км, Темірбетонды автожол көпірінен (белдемінен) 400 м төмен.	4 класс	Фенолдар – 0,0015 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Қара Қобда	Су температурасы 17,4°C, сутегі көрсеткіші 7,97, судағы еріген оттегі 6,94 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,17 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	
Альпасай ауылы, Альпасай ауылынан 360 м. Шығысқа және Сары-Қобда өзенімен су қосылған жерден 18 км.	4 класс	Фенолдар – 0,0011 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды..
Ырғыз өзені	Су температурасы 20,4°C, сутегі көрсеткіші 8, судағы еріген оттегі 7,22 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,45 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	
Шеңбертал ауылы, ауылдан 8 км және темірбетон көпірден 1,2 км.	4 класс	Фенолдар – 0,0012 мг/дм ³ . Фенолдардың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.

* - бұл кластағы заттар нормаланбайды

Ақтөбе облысының аумағындағы көлдердің жер үсті сулары сапасының нәтижелері

	Ингредиенттердің атауы	Өлшем бірлігі	Шілде 2025 ж
			Шалқар көлі
1	Көзбен шолу		
2	Температура	°C	21,4
3	Сутегі көрсеткіші		7,97
4	Еріген оттегі	мг/дм3	7,22
5	Судың иісі	балл	1
6	ОБТ5	мг/дм3	1,22
7	ОХТ	мг/дм3	18,87
8	Қалқыма заттар	мг/дм3	12,19
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм3	226
10	Кермектік	мг/дм3	5,8
11	Минерализация	мг/дм3	751
12	Натрий + калий	мг/дм3	127
13	Құрғақ қалдық	мг/дм3	900
14	Кальций	мг/дм3	68
15	Магний	мг/дм3	29
16	Сульфаттар	мг/дм3	149
17	Хлоридтер	мг/дм3	152
18	Фосфаттар	мг/дм3	0,025
19	Жалпы фосфор	мг/дм3	0,020
20	Нитритті азот	мг/дм3	0,013
21	Нитратты азот	мг/дм3	0,018
22	Жалпы темір	мг/дм3	0,020
23	Тұзды аммоний	мг/дм3	0,83
24	Қорғасын	мг/дм3	0,006
25	Мыс	мг/дм3	0,007
26	Мырыш	мг/дм3	0,006
27	АББЗ /СББЗ	мг/дм3	0,01
28	Фенолдар	мг/дм3	0,0016
29	Мұнай өнімдері	мг/дм3	0,012

Анықтамалық бөлім

Елді мекендердің ауасындағы ластаушы заттардың рұқсат етілген шекті шоғырлануы (ШЖШ)

Қоспалар	ШЖШ мәні, мг/м ³		Қауіптілік классы
	максималды бір реттік	орта тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,5	0,15	3
Қалқыма бөлшектер РМ 10	0,3	0,06	
Қалқыма бөлшектер РМ 2,5	0,16	0,035	
Хлор сутегі	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Мышьяк	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1

Қоғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкіртсутек	0,008	-	2
Көміртек оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фтор сутегі	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2022 жылғы 2 тамыздағы № ҚР ДСМ-70 бұйрығы.
Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 3 тамызда № 29011 болып тіркелді.

Атмосфераның ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градация	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Бір айға бағалау
I	Төмен	СИ ЕҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕҚ, %	>10 >50

БҚ 52.04.667-2005 Мемлекеттік органдарды, жұртшылықты және халықты ақпараттандыру үшін қалалардағы атмосфераның ластану жай-күйінің құжаттары. Әзірлеуге, сақтауға, мазмұндауға және мазмұнына қойылатын жалпы талаптар

Су пайдалану санаттары (түрлері) бойынша су пайдалану сыныптарын саралау

Су пайдалану санат ы (түрі)	Мақсаты / түрі тазала у	Суды пайдалану сыныптары					
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс	6 класс
Балық шаруашылығын ың суың пайдалану	Албыртбалық	+	+	-	-	-	-
	Тұқыбалық	+	+	-	-	-	-
Ауыз су пайдалану шаруашыл ығы	Қарапайым су дайындау	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы су дайындау	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды су дайындау	+	+	+	+	-	-
Рекреациялық су пайдалану (мәдени-		+	+	+	-	-	-

тұрмыстық)							
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-	-
	Карталарда тұндыру	+	+	+	+	+	+

Өнеркәсіп:							
технологиялық мақсаттар, процестер салқындату		+	+	+	+	-	-
гидроэнергетика		+	+	+	+	+	+
пайдалы қазбаларды өндіру		+	+	+	+	+	+
транспорт		+	+	+	+	+	+

Су объектілеріндегі су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (АШМ СРК 20.03.2024 ж. №151 Бұйрығы)

Радиациялық қауіпсіздік нормативі

Нормаланатын шамалар	Доза шектері
Тиімді доза	Халық
	Кез келген кезекті 5 жыл үшін жылына 1 мЗ орташа, бірақ жылына 5 мЗ артық емес

*«Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық талаптар радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге»

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттардың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ) топырақта мг/кг
Қорғасын	32,0
Хром	6,0

* Өмір сүру ортасының қауіпсіздігінің гигиеналық нормативтерін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ-32 бұйрығы.

"ҚАЗГИДРОМЕТ" РМК АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ФИЛИАЛЫ

МЕКЕН-ЖАЙЫ:

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫ
АВИАГОРОДОК 14В
ТЕЛ. 8 (7132)-22-85-72

E MAIL:HIMLABACGM@MAIL.RU